

Waterbies, alsmede enkele waterplanten.
8. *Chara*-zone. Voorkomend in water van enige dm diep, waarin nog slechts echte

waterplanten, als Waterpest (*Elodea canadensis*) en Vederkruid voorkomen.
(wordt vervolgd)

Een zeldzame kwal in de Rammekenshoek

P. LEENTVAAR,
(R.I.V.O.N.)

In juli 1960 deelde de heer C. L. Riemens van het R.I.V.O.N. mede, dat hij in de kreek van het natuurreservaat de Rammekenshoek bij Ritthem (fig. 1) kwalen had gezien. Daar het hier het voorkomen van kwalen in een van de zee afgesloten water betrof, wekte deze mededeling het vermoeden, dat hij iets bijzonders had gezien. De bewaker van het terrein ving een aantal van de dieren en stuurde ze naar het R.I.V.O.N. op. Het waren kleine kwalletjes van ongeveer 1,5 cm grootte met een geelbruine kleur (fig. 2). Over het scherm was een fijn zwartbruin kruis zichtbaar. Er kon verder niet vastgesteld worden, welke soort het was en daar bij navraag bij hydrobiologen in ons land bleek, dat zij de dieren ook niet kenden, werden enige exemplaren opgezonden naar een specialist, Dr. P. L. Kramp te Kopenhagen. Deze deelde het volgende mede.
De gevonden kwal behoort tot de soort

Gonionemus vertens A. Agassiz en is een Limnomeduse van de familie Olindiidae. Het is een Amerikaanse soort, die algemeen is aan de kusten van Noord-Amerika en in de laatste jaren op steeds meer plaatsen in Europa, Japan en China wordt aangetroffen, waarschijnlijk aangevoerd met schepen. Ze komen voor in ondiep water tussen algen. In Europa zijn zij waargenomen in Engeland (1913), Noorwegen (1922), Zweden (1930), Frankrijk (1930, 1932 en 1950), België (1948), NW-Duitsland (1950), Middellandse Zee (1952, 1953) en Ierland (1953).

Kramp deelde nog mede, dat hij deze zomer in Denemarken ook een enkel exemplaar had gevonden, zodat ze zowel in Denemarken als in ons land voor het eerst zijn waargenomen.

Er zijn van *Gonionemus vertens* geen poliepen of jonge medusen bekend. Vermoe-

Fig. 1. Ligging van het natuurreservaat Rammekenshoek.

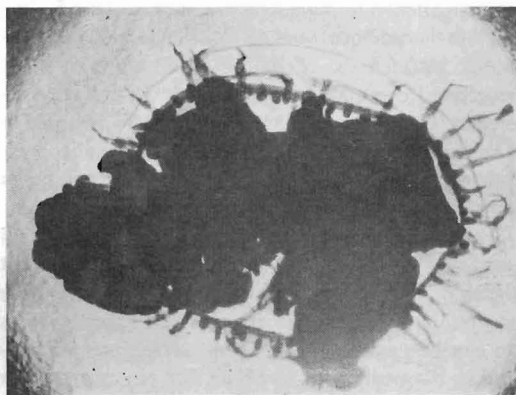

Fig. 2. *Gonionemus vertens*.

delijk zullen deze in de kreek van de Rammekenshoek wel voorkomen. Het water in de kreek is brak (14 ‰ Cl'). In 1944 ontstond de kreek bij een dijkdoorbraak door de oorlogshandelingen en kort na de oorlog werd hij van de zee afgesloten. Er leven tal van mariene dieren in de kreek, zoals Kokkels (*Cardium edule*) en Strandgapers (*Mya arenaria*).

De voorwaarden voor de ontwikkeling

van *Gonionemus vertens* in de kreek lijken niet ongunstig en wij zijn benieuwd of de kwalen zich er voortaan ieder jaar zullen vertonen.

Terloops zij vermeld, dat het zeldzame Zoetwaterkwalletje (*Craspedacusta sowerbii*) ook tot de familie Olindiidae behoort en in ons land ook af en toe wordt waargenomen (zie D.L.N. 61, 1958, no. 11), maar alleen in zoet water.

Vragen en korte mededelingen

In het boekje „Onkruiden“ vraagt Dr. Jac. P. Thijsse aan de vinder van Wede (*Isatis tinctoria*) om een takje aan de Redactie van „De Levende Natuur“ te zenden.

Gaarne voldoe ik hieraan, temeer waar mijn vindplaats bij Herwen aan de Oude Rijn hemelsbreed niet zover van de enige vindplaats van Thijsse, nl. de kop van het land bij fort Pannerden ligt. Zou de plant hier vroeger gekweekt zijn, of aangevoerd met de Rijn?

Terborg.

W. ANEMA.

Een nieuwe broedvogel op het Dordtse Eiland. Toen Eykman in 1932 de avifauna van het Eiland van Dordrecht met naaste omgeving beschreef (*Limosia*, 3, pp. 97-115) constateerde hij dat de Roodborst er veelvuldig in najaar, winter en voorjaar voorkwam. Hij schrijft verder: „Eigenaardig is, dat hier 's zomers nimmer een Roodborst wordt aangetroffen“.

Bij het verschijnen van de Avifauna van de Biesbosch (*Wetensch. Med. K.N.N.V.*, no. 12, 1954) moesten Lebrecht en ondergetekende hetzelfde vaststellen. Uit eigen aantekeningen vind ik nog dat in Dordrecht de eerste exemplaren in september verschijnen (5 sept. '37, Lebrecht) en maart of begin april wegtrekken (5 april '35, Verhey).

Deze zomer nam ik tot mijn verrassing op 12 juli een zingend mannelijk exemplaar waar langs het Wantij. Ik was geneigd te denken aan zeer late voorjaarstrek of een vroege najaarstrekker, toen ik in een bergplaats voor jachten verscheidene Roodborstjes aantrof. Het bleek nu dat een paartje hier medio april had gebroed (6 jongen), vervolgens in dezelfde schuur op een andere plaats een tweede

nest had groot gebracht (2 jongen) en nu met een derde legsel bezig was. En dit allemaal terwijl in deze schuur getimmerd, gelast en zelfs geklonken werd.

Op zondagen was de schuur gesloten, de toegang werd dan verkregen door een gebroken ruit.

De nesten bestonden uit plantevezels en dorre bladeren. Zij lagen in een open kast met vakverdeling, boven op een assortiment spijkers en schroeven. Helaas is het derde legsel door een kat verstoord. Waarom Roodborsten tot dusverre nooit hier hebben gebroed is nog een onopgeloste vraag. Te denken valt in deze aan de grote vochtigheid van de Dordtse bodem. Ook de Nachtegaal wordt hier, hoewel sporadisch, gehoord. Maar nooit broedend aangetroffen.

Dordrecht, 1960.

C. J. VERHEY.

Vrijgebouwde huiszwaluwnesten? Het verschijnen en bouwen van enkele Huiszwaluwen in de omgeving van mijn school steeds onder de normale bescherming van daklijsten etc. bracht enkele nieuwe gezichtspunten inzake de bouwgewoonten aan het licht. In een gesprek met een vogelkenner kwam naar voren dat Huiszwaluwen in staat zijn (bv. tegen kerktorens) kleine kolonies van nesten (dus tegen elkaar) te bouwen, zonder dat blijkbaar een beschutting van boven aanwezig is. Graag zou ik van de lezers vernemen óf en wáár dergelijke vrijgebouwde nestgroepen in Nederland (of elders) werden aangetroffen. Het geval, dat mij werd genoemd, betrof bouw binnen de omraming van een blind Gotisch venster aan een toren.

Biezellinge (Z.).

B. J. J. R. WALRECHT.